

Sprookje van de derde leeftijd

Prof. Dr. van Mens-Verhulst

12 november 2011

De presentatie wordt geopend door Thea Cohen, secretaris van het bestuur van de kring Andragologie. Zij memoreert het 5-,jarig bestaan van de kring, die nu 275 leden telt. Thea verwelkomt Janneke van Mens-Verhulst, die vijf jaar geleden ook een van de initiatiefnemers van de oprichting van de kring was.

Janneke van Mens-Verhulst studeerde in 1972 af als andragoloog. Zij werkte aan de Universiteit van Utrecht, was hoogleraar Vrouwengezondheidszorg, een interdisciplinaire studierichting aan de Universiteit voor Humanistiek, Utrecht. Janneke werkt nu als ZMP-er, Zelfstandige met Pensioen. In januari 2012 verzorgt zij de andragologische werkplaats "Diversiteit in al zijn facetten".

Vragen voor deze middag zijn:

Waarom is de derde leeftijd een sprookje? Wie houden het in stand? Polarisatie tussen generaties? Constructief ouder worden?

De derde (leeftijd) generatie is geboren tussen 1940 en 1960 (babyboomers).

Dit cohort kenmerkt Peter Laslett als volgt: relatief veel vrije tijd, beschikken over goede gezondheid/vitaliteit, deelname aan sociale netwerken, goed opleidingsniveau en toegang tot economisch kapitaal. In Nederland telt deze groep 3,6 miljoen mensen op een totaal van 17 miljoen. De hoeveelheid vrije tijd stijgt bij vrouwen vanaf 55 jaar en bij mannen vanaf 60 jaar. Zowel mannen als vrouwen verrichten mantelzorg. Het fenomeen oppas oma/opa is wijder verbreid. En vrijwilligers werk wordt door 45% uitgevoerd.

Deelname aan sportactiviteiten, zang, dans en kunst omvat bijna de helft van de huidige derde "leeftijders".

(Nb een derde leeftijder hoeft geen babyboomer te zijn, kan ook iemand van de vooroorlogse generatie zijn.)

Janneke houdt een peiling in de zaal, dmv vinger opsteken, tot welke generatie men behoort; de derde leeftijders, die pensioen genieten én actief zijn vormen de meerderheid; ook zijn vertegenwoordigers van de tweede leeftijdsfase vertegenwoordigd, zij zijn actief op de arbeidsmarkt en hebben een gezin/familie.

Aan de toehoorders wordt gevraagd een Quizz 3e Leeftijd in te vullen. Vier en dertig vragen over inkomen, gezondheid, tijdbesteding, welzijn, opleiding en familierelaties van 55 tot 65 jarigen en van 55 tot 75 jarigen. De gegevens en percentages zijn oa ontleend aan verschillende onderzoeken en studies door het Sociaal Cultureel Plan Bureau.

Slechts een deelneemster van de 55 aanwezigen in de zaal bleek de vragen foutloos te hebben beantwoord, hulde. Op deze speelse en confronterende wijze wilde Janneke van Mens-Verhulst duidelijk maken dat "het Zwitser Leven" voor het overgrote deel van de 55plussers niet is weggelegd. Van de 55-65 jarige mannen heeft 10% een inkomen dat een Zwitserleven-gevoel kan realiseren, van hun vrouwelijke leeftijdgenoten slechts 2%. Voor de 65-75 jarigen zijn die percentages nog lager (4% respectievelijk 0%).

Het sprookje van de derde leeftijd en het op je lauweren rusten vraagt wel degelijk feitelijke toetsing aan de praktijk.

Het tweede deel van de presentatie benadrukt de micro-focus: reflectie op de persoonlijke situatie en voor-geschiedenis.

Wat wil je van je leven maken? Deze fase is opnieuw een proces van zelfuitvinding, zoals het zich vaak tijdens de adolescentie voltrekt. Welke keuzes maak je met betrekking tot financiën, lichamelijke conditie, sociale netwerken, zelfbeleving en identiteit? Hoe verloopt de transitie

naar de inactieve fase? Dit verloop hoeft niet hetzelfde verloop te hebben als het (afgelegde) traject van de actieve werkcarrière. Welke voorstelling heeft men van de pensioenperiode en welke concrete, realiseerbare doelen stelt men zich daarbij?

Het sprookje van de derde leeftijd heeft een functie. Het wordt in stand gehouden door talloze instanties en impliciete en expliciete belanghebbenden. Ook de huidige generatie zelf draagt in de beeldvorming haar steentje bij. Er is sprake van spanning tussen de generaties, is dat op macro- en micro niveau een parallel proces?

Er zijn nieuwe best practices nodig over constructief ouder worden. Verhalen over intergenerationele verhoudingen en generativiteit kunnen een basis vormen tot een leeftijdsgeïntegreerde levensloop. Verhalen van derde leeftijdsers om door te geven aan de volgende generatie. Wat is er te geven thuis, in de buurt, aan de maatschappij? Onderzoek is hier nodig: immers derde -leeftijd is pioniers werk, zo besluit Janneke van Mens- Verhulst.

In deze oorspronkelijke presentatie heeft Janneke voor de kring Andragologie een aantal feiten gesystematiseerd en geïnterpreteerd. Zeker een begin van pionierswerk! Dank je wel.

Dit verslag is een korte samenvatting, de Power Point sheets zijn uitgebreider.

Met de overhandiging van bouquet en boeken besluit Thea Cohen, zij bedankt de inleidster en toehoorders.

Onder luid applaus verwijst zij naar de nieuwe serie collegereeksen van de kring.

Hoort zegt het voort.

Bettie Ritsema